

ODPIS

sygn. akt VIII U 1428/17

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodniczący: SSO Maciej Nawrocki

po rozpoznaniu dnia 12 października 2017 r. w P.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania (...) s.c.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

z dnia 15 maja 2017 r., znak: (...)

w sprawie (...) s.c.

przy udziale M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i wysokość podstawy wymiaru

1. **oddala odwołanie,**

2. **zasądza od odwołującej spółki na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego);**

/-/ Maciej Nawrocki

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 maja 2017 r., nr (...), znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 1, ust. 1a, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, art. 38 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.; dalej: ustawa o sus), art. 66 ust. 1, art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1938; dalej: ustawa z dnia 27.08.2004 r.), obowiązującym od dnia 1 października 2004 r., stwierdził, że M. G. z tytułu wykonywania umowy zlecenie na rzecz (...) s.c. (W. M., T. M.):

1. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 15 lutego 2005 r. do 31 października 2007 r.,

2. nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu od 1 listopada 2007 r. do 31 stycznia 2008 r.,
3. dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie powstało,
4. ponadto organ rentowy określił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne za poszczególne miesiące, w okresie spornym od 02/2005 do 10/2007.

W uzasadnieniu M. G. z tytułu wykonywania umowy zlecenie na rzecz (...) s.c. została zgłoszona w okresie od 15 lutego 2005 r. do 31 stycznia 2008 r. wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego. Raporty imienne RZA zostały przekazane za okres od lutego 2005 r. do stycznia 2008 r. Natomiast do 31 października 2007 r. M. G. zatrudniona była na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy u innego płatnika składek z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe niższą niż wysokość minimalnego wynagrodzenia. /vide: decyzja w aktach ZUS/

Dnia 23 czerwca 2017 r., w formie i terminie przewidzianym prawem, (...) s.c. złożył odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej uchylenie i umorzenie postępowania.

W uzasadnieniu odwołująca zaznaczyła, iż ewentualne zobowiązania jakie mogłyby zostać ustalone w wyniku uprawomocnienia się zaskarżonej decyzji przedawniły się najpóźniej z dniem 1 stycznia 2017 r. Ponadto wydanie decyzji „wymiarowej” za okres przedawniony nie może prowadzić w dalszej kolejności do decyzji określającej prawa i obowiązki ubezpieczonego. Celem takiego postępowania nie jest przecież pobór składek, bo te są już przedawnione. / vide: odwołanie k. 2-3 akt/

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. w odpowiedzi na odwołanie przytoczył argumentację prawną i faktyczną zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji oraz wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. /vide: odpowiedź na odwołanie k. 4-5 akt/

Wobec rozbieżności co do wartości przedmiotu sporu wskazanej przez strony: odwołującą (100 zł – k. 23) i pozwaną (15.182 zł – k. 32), Sąd przeprowadził postępowanie wyjaśniające, w wyniku którego ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 15.182 zł. Powyższa kwota znajduje odzwierciedlenie w wyliczeniu przedstawionym przez organ rentowy w piśmie procesowym z dnia 14 września 2017 r. Natomiast strona odwołująca na potwierdzenie wskazanej przez siebie wartości przedmiotu sporu nie przedstawiła żadnych wyliczeń, ani wyjaśnień.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W okresie od 15 lutego 2005 r. do 31 stycznia 2008 r. M. G. była zatrudniona w Przychodni (...) s.c. na podstawie umowy zlecenia i z tego tytułu była zgłoszona do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotne.

Jednocześnie do 31 października 2007 r. ubezpieczona była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy, z tytułu której otrzymywała wynagrodzenie niższe od kwoty minimalnego wynagrodzenia. W związku z zatrudnieniem na podstawie w/w umowy ubezpieczona została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

bezsporne; nadto dowód: dokumenty w aktach organu rentowego

Wobec stwierdzonych nieprawidłowości na koncie ubezpieczonej M. G., organ rentowy pismem z dnia 11 lutego 2016 r. zobowiązał odwołującą spółkę do złożenia poprawnych dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych.

W odpowiedzi spółka wskazała w piśmie z dnia 4 kwietnia 2016 r., że w 2009 r. została przeprowadzona kontrola, po zakończeniu której dokonano korekty wszystkich zakwestionowanych deklaracji, przy uwzględnieniu zastrzeżeń w całości. Zdaniem spółki nie do zaakceptowania jest natomiast sytuacja, w której organ rentowy dokonuje ponownej

oceny rozliczeń płatnika, które już we wcześniejszym postępowaniu kontrolnym uznał za prawidłowe. Jednocześnie odwołująca zaznaczyła, iż składki za sporny okres od 15 lutego 2005 r. do 31 stycznia 2006 r. uległy przedawnieniu.

Pomimo kolejnego zobowiązania z dnia 20 września 2016 r., spółka nadal nie wykonała nałożonego na nią obowiązku.

Wobec powyższego, organ rentowy w piśmie z dnia 26 stycznia 2017 r. poinformował, że wprowadzi na koncie ubezpieczonej poprawny zapis zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w okresie od 15 lutego 2005 r. do 31 października 2007 r. oraz do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 1 listopada 2007 r. do 31 stycznia 2008 r. z kodem tytułu ubezpieczenia (...).

W piśmie z dnia 8 lutego 2017 r. spółka, powołując się na przepisy Ordynacji podatkowej, zaznaczyła, iż postępowanie w sprawie, która była przedmiotem kontroli, może zostać wszczęte w terminie 6 miesięcy od zakończenia kontroli. Na tej podstawie spółka zwróciła się o rozważenie zasadności podjętego stanowiska przez organ rentowy.

W konsekwencji organ rentowy, decyzją z dnia 15 maja 2017 r. stwierdził, że M. G. z tytułu wykonywania umowy zlecenie na rzecz (...) s.c.:

1. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 15 lutego 2005 r. do 31 października 2007 r.
2. nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 1 listopada 2007 r. do 31 stycznia 2008 r.
3. dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie powstało,
4. ponadto organ rentowy określił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne za poszczególne miesiące, w okresie spornym od 02/2005 do 10/2007.

dowód: pisma i decyzja w aktach organu rentowego

Powyższy – całkowicie bezsporny – stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego.

Sąd uznał za w pełni wiarygodne i przydatne dla potrzeb niniejszego postępowania dokumenty zgromadzone w toku postępowania. Przedmiotowe dokumenty zostały sporządzone przez osoby do tego powołane w ramach przysługujących im kompetencji oraz w przewidzianej prawem formie. Ich treść ani forma nie były kwestionowane przez strony procesu, a Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny sprawy był bezsporny (art. 230 kpc).

Bezsporne były zarówno ustalenia w zakresie okresu i warunków zatrudnienia M. G. w Przychodni (...) s.c., warunków równoległego zatrudnienia ubezpieczonej u innego płatnika składek w okresie do 31 października 2007 r. oraz – co należy szczególnie podkreślić – w aspekcie rachunkowym, tj. w zakresie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w spornym okresie, przy hipotetycznym przyjęciu założenia trafności stanowiska organu rentowego co do zasady. Wobec powyższego, Sąd nie przytaczał powyżej, ani w części sprawozdawczej, ani w ustaleniach faktycznych szczegółowych kwot podstawy wymiaru składek, przyjętych przez organ rentowy. Z tych samych przyczyn, Sąd nie przytacza w niniejszych rozważaniach prawnych treści przepisów wskazanych jako podstawa wydania skarżonej decyzji, tj. art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 1, ust. 1a, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, art. 38 ust. 2 ustawy o sus oraz art. 66 ust. 1, art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27.08.2004 r. Treść tych przepisów została zreferowana w uzasadnieniu skarżonej decyzji, nie została zaczepona w odwołaniu, zatem Sąd poczytuje ten element warstwy prawnej sprawy jako bezsporny.

Spór ogniskował się wokół dwóch innych zagadnień prawnych: (i) tego, czy należności z tytułu składek uległy przedawnieniu oraz (ii) czy fakt – hipotetycznego – przedawnienia stanowi przeszkodę dla wydania decyzji w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym i określenia podstawy wymiaru składek. Strona odwołująca akcentowała, że celem takiego postępowania jest pobór składek, a ten cel nie może być zrealizowany w sytuacji, gdy składki są już przedawnione.

Kwestie dotyczące przedawnienia składek zostały uregulowane w art. 24 ustawy o sus.

Od dnia 1 stycznia 2003 r. została wprowadzona istotna zmiana przepisów określających przedawnienie należności z tytułu składek. Zgodnie z art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych... (Dz. U. Nr 241, poz. 2074; dalej: ustawa nowelizacyjna) dotychczasowy art. 24 w ust. 4 ustawy o sus otrzymał następujące brzmienie: „Należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-5d”. Natomiast w ust. 5a i 5b uregulowano kwestie rozpoczęcia i zawieszenia biegu terminu przedawnienia stanowiąc w ust. 5a, że: „Bieg terminu przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu od dnia zawarcia umowy, o której mowa w art. 29 ust. 1a [dot. odraczania terminu płatności i rozłożenia na raty] do dnia terminu płatności odroczonej należności z tytułu składek lub ostatniej raty” zaś w ust. 5b, że: „Bieg terminu przedawnienia zostaje zawieszony od dnia wszczęcia do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego oraz postępowania przed sądem”.

Nowelizacja przedłużyła więc co do zasady termin przedawnienia do 10 lat, a nadto wprowadziła mniej korzystne uregulowanie dla dłużników, w stosunku do których nastąpiło odroczenie terminu płatności, rozłożenie należności na raty bądź wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Wprowadzono bowiem w tych sytuacjach zawieszenie terminu przedawnienia.

Kolejna zmiana przepisów dotyczących kwestii przedawnienia dokonana ustawą z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz. U. z 2011 r., nr 232, poz. 1378; dalej: ustawa o redukcji...) weszła w życie dnia 1 stycznia 2012 r.

Zgodnie z nowym brzmieniem art. 24 ust. 4 ustawy o sus, należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6. Równocześnie, zgodnie z art. 27 ust. 1 i ust. 2 ustawy o redukcji..., do przedawnienia należności z tytułu składek, których bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym w/w ustawą, z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r., chyba, że przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, wówczas przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Inaczej mówiąc składki wymagalne przed 1 stycznia 2012 r. ulegają przedawnieniu z dniem 1 stycznia 2017 r., chyba, że zgodnie z przepisami obowiązującymi przed 1 stycznia 2012 r. uległyby przedawnieniu wcześniej na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących.

Analiza powyższych przepisów prowadzi do wniosku, że składki przynajmniej za część okresu objętego decyzją organu rentowego z dnia 15 maja 2017 r. uległy przedawnieniu – dotyczy to co najmniej składek zaległych za 2005 r. Odnośnie do nieprzedawnionych składek za okres późniejszy, uznać należy, że bieg terminu przedawnienia uległ zawieszeniu, w związku ze wszczęciem przez organ rentowy postępowania zakończonego wydaniem skarżonej decyzji (art. 24 ust. 5f ustawy o sus).

Wobec powyższego należy rozważyć, czy organ rentowy był uprawniony do określenia podstawy wymiaru składek w decyzji ustalającej podleganie ubezpieczeniom społecznym za przedawniony okres.

Przy rozpoznaniu powyższej kwestii pomocna okaże się uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2016 r. (III UZP 8/16), w której uznano za dopuszczalne ustalenie w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych podlegania ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu osoby wykonującej pracę na podstawie umowy zlecenia w sytuacji, gdy należności z tytułu składek na te ubezpieczenia uległy przedawnieniu przed wydaniem decyzji.

W uzasadnieniu uchwały wskazano, iż upływ terminu przedawnienia składek nie stanowi ani normatywnej, ani faktycznej przeszkody stwierdzenia przez organ rentowy, że konkretna osoba fizyczna w przeszłości podlegała ubezpieczeniom społecznym w okresach, za które płatnik nie odprowadził należnych składek (i których już nie odprowadzi z uwagi na ich przedawnienie). Stosunek ubezpieczenia społecznego powstaje z mocy samego prawa, a to oznacza, że na jego powstanie, ustanie oraz zmianę nie ma żadnego wpływu wola stron. O tym w jakich okolicznościach osoba fizyczna podlega (bądź nie podlega) ubezpieczeniom społecznym decyduje wyłącznie ustawa. Ponieważ publicznoprawny stosunek ubezpieczenia społecznego powstaje (istnieje) ex lege, to wydawana przez organ rentowy na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o sus decyzja w indywidualnej sprawie dotyczącej zgłaszania do ubezpieczeń społecznych oraz przebiegu tych ubezpieczeń, jedynie potwierdza podleganie ubezpieczeniu niezależnie od woli ubezpieczonego i płatnika. Taka decyzja ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny. W praktyce może więc zdarzyć się, że w określonym stanie faktycznym osoba fizyczna podlegała ubezpieczeniom społecznym (czego nie była świadoma ani ona, ani płatnik składek) a z różnych przyczyn nie zostało to potwierdzone przez organ rentowy. Z drugiej zaś strony może wystąpić sytuacja, w której organ rentowy wyda decyzję stwierdzającą istnienie obowiązku ubezpieczeń społecznych (podleganie tym ubezpieczeniom), podczas gdy w rzeczywistości taki obowiązek nie powstał. Ponadto art. 83 ust. 1 ustawy o sus w żaden sposób nie nakłada ograniczeń czasowych do wydania przez organ rentowy deklaratoryjnej decyzji stwierdzającej istnienie (nieistnienie) obowiązku ubezpieczeń społecznych. Takich granic czasowych, poza którymi organowi rentowemu nie wolno byłoby już rozstrzygać o podleganiu (niepodleganiu) ubezpieczeniom społecznym, nie narzucają również inne przepisy, w szczególności art. 38 ustawy o sus.

Sąd Najwyższy wskazał na konieczność odróżnienia obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym od obowiązku zapłaty składek na te ubezpieczenia, choć pozostają one ze sobą w określonej relacji. Obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym cechuje nadrzędność względem obowiązku zapłaty składek (obowiązku składkowego), zaś obowiązek składkowy ma charakter pochodny (wtórny) wobec obowiązku podlegania ubezpieczeniom. Innymi słowy, obowiązek składkowy istnieje (może istnieć) tylko wtedy, gdy istnieje obowiązek ubezpieczeń społecznych (obowiązek podlegania tym ubezpieczeniom).

Całościowa analiza unormowań ustawy o sus prowadzi zatem do wniosku, że przedawnieniu ulegają należności z tytułu składek oraz odsetki za zwłokę, koszty egzekucyjne, koszty upomnienia i dodatkowa opłata. „Przedawnia się” więc jedynie obowiązek składkowy (obowiązek płatniczy, którego treścią jest uiszczenie przez płatnika sumy pieniężnej na pokrycie wymagalnych zobowiązań składkowych). Nie ulega natomiast „przedawnieniu” stwierdzenie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, bo nie przewiduje tego ani ustawy o sus, ani inne akty prawne z dziedziny ubezpieczeń społecznych.

Powyższe stanowisko potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lutego 2017 r. (II UK 708/15) stwierdzając, iż nie zachodzą przeszkody materialnoprawne i procesowe, w ustaleniu przez organ rentowy w decyzji podlegania ubezpieczeniom społecznym w okresach wstecznych, w odniesieniu do których należne składki nie zostały opłacone przez płatnika i uległy przedawnieniu.

Wobec powyższego należy stwierdzić, iż stanowisko odwołującej spółki nie zasługiwało na uwzględnienie, a argumentacja podniesiona w odwołaniu od zaskarżonej decyzji okazała się nieprawidłowa.

Podzielając powyższy pogląd prawny i uznając bezzasadność podniesionych w toku postępowania zarzutów, Sąd uznał, że decyzja z dnia 15 maja 2017 r. odpowiada prawu, co implikowało oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc – punkt 1. wyroku.

O kosztach postępowania, kosztach zastępstwa procesowego pozwanego orzeczono na podstawie art. 98 w zw. z art. 99 kpc w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.), biorąc pod uwagę zweryfikowaną przez Sąd wartość przedmiotu sporu, wynoszącą 15.182 zł. Na tej podstawie, Sąd zasądził od odwołującej spółki na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – punkt 2. wyroku.

/-/ Maciej Nawrocki